

แบบรายงานการตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

ประเด็นที่ 4 สุขภาพกลุ่มวัย+สุขภาพจิต

หัวข้อ สุขภาพเด็ก - ระดับสติปัญญาเฉลี่ย IQ ของเด็กไทย

เขตสุขภาพที่ 6 จังหวัดฉะเชิงเทรา รอบที่ 1/2565

1. หน่วยงานที่รับผิดชอบ (กรม/กอง/ศูนย์วิชาการ)

หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก : ศูนย์อนามัยที่ 6 ชลบุรี

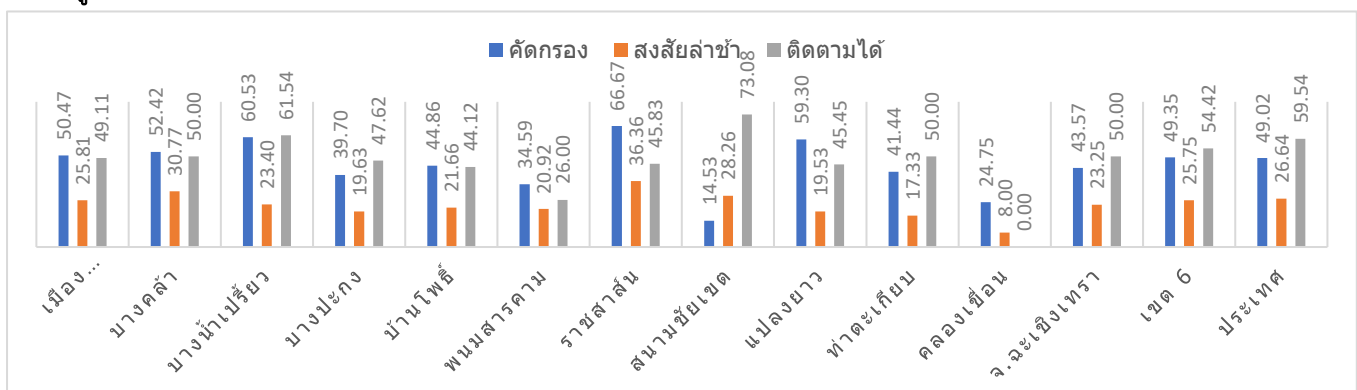
หน่วยงานผู้รับผิดชอบร่วม : ศูนย์สุขภาพจิตที่ 6 ชลบุรี

2. วิเคราะห์สถานการณ์ในพื้นที่

สถานการณ์พัฒนาการสมวัยเด็กปฐมวัย ปีพ.ศ. 2542, 2547, 2550, 2553, 2557 และ 2560 พบว่า ยังคงที่ และมีแนวโน้มลดลง ที่ร้อยละ 71.7, 72.0, 67.7, 73.4, 72.0 และ 67.5 ตามลำดับ สถานการณ์ด้านไอคิวเด็ก ปี 2554, 2559 และ 2561 ร้อยละ 100.8 , 101.71 และ ร้อยละ 95.49 ตามลำดับ สำหรับปัญหาเด็กเกิดน้อยแต่ด้อยคุณภาพ ระดับเขาว์ปัญญาต่ำกว่าค่ามาตรฐานสากล องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยคัดสรรสำคัญที่มีผลกระทบต่อระดับเขาว์ปัญญาของเด็ก ได้แก่ 1) ธาตุเหล็ก 2) ไอโอดีน 3) ส่วนสูงของเด็ก และ 4) การเลี้ยงดู

สถานการณ์พัฒนาการเด็กปฐมวัย จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ผลการดำเนินงานคัดกรองพัฒนาการเด็กตามกลุ่มอายุ special pp ปี 2562-2564 พบว่า ภาพรวมจังหวัด เด็กอายุ 0-5 ปี ได้รับการคัดกรองพัฒนาการ และพัฒนาการสมวัยมีแนวโน้มลดลง ตรวจพบสงสัยล่าช้า และติดตามส่งต่อ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น (แผนภูมิที่ 1) สถานการณ์ระดับเขาว์ปัญญา (ไอคิว) ของจังหวัด ปี 2554, 2559 และ 2561 มีแนวโน้มลดลง ร้อยละ 97.03, 98.59 และ 92.4 ตามลำดับ ผลการดำเนินงาน ปี 2565 (ต.ค - ธ.ค. 2564) ภาพรวมจังหวัดได้รับการคัดกรองตรวจพัฒนาการ ร้อยละ 43.57 ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย (เป้าหมาย ร้อยละ 90) และมีแนวโน้มลดลง การคัดกรองพบสงสัยล่าช้า ร้อยละ 23.25 สูงกว่าค่าเป้าหมาย (เป้าหมาย ร้อยละ 20) และมีแนวโน้มสูงขึ้น และเมื่อพบสงสัยล่าช้า มีการช่วยเหลือ ส่งต่อและติดตาม ร้อยละ 50 ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย (เป้าหมาย ร้อยละ 90) และมีแนวโน้มลดลง เด็กอายุ 0-5 ปี มีพัฒนาการล่าช้า ต้องได้รับการกระตุ้นพัฒนาการด้วย TEDA4I หรือเครื่องมือมาตรฐานอื่น จำนวน 16 คน พบว่าได้รับกระตุ้นพัฒนาการด้วย TEDA4I หรือเครื่องมือมาตรฐานอื่น จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 50 อยู่ระหว่างการกระตุ้นพัฒนาการ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 87.50 และกระตุ้นไม่ครบเกณฑ์จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 และจากการเฝ้าระวังพัฒนาการเด็กปฐมวัย พบเด็กกลุ่มอายุ 9, 18, 30, 42 และ 60 เดือน พบพัฒนาการล่าช้าที่ต้องได้รับการกระตุ้นพัฒนาการ จำนวน 2 คน ได้รับการกระตุ้นพัฒนาการจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 100 (เป้าหมายร้อยละ 75) ซึ่งผลการดำเนินงานของจังหวัดสูงกว่าค่าเป้าหมาย โดยอำเภอที่มีผลการดำเนินงานการกระตุ้นพัฒนาการเด็กล่าช้า พบที่อำเภอบางน้ำเปรี้ยวและอำเภอราชสาส์น (แผนภูมิที่ 1)

แผนภูมิที่ 1 ผลการดำเนินงาน ปี 2565

ที่มา : ข้อมูล Health Data Center : HDC ณ วันที่ 5 มกราคม 2565

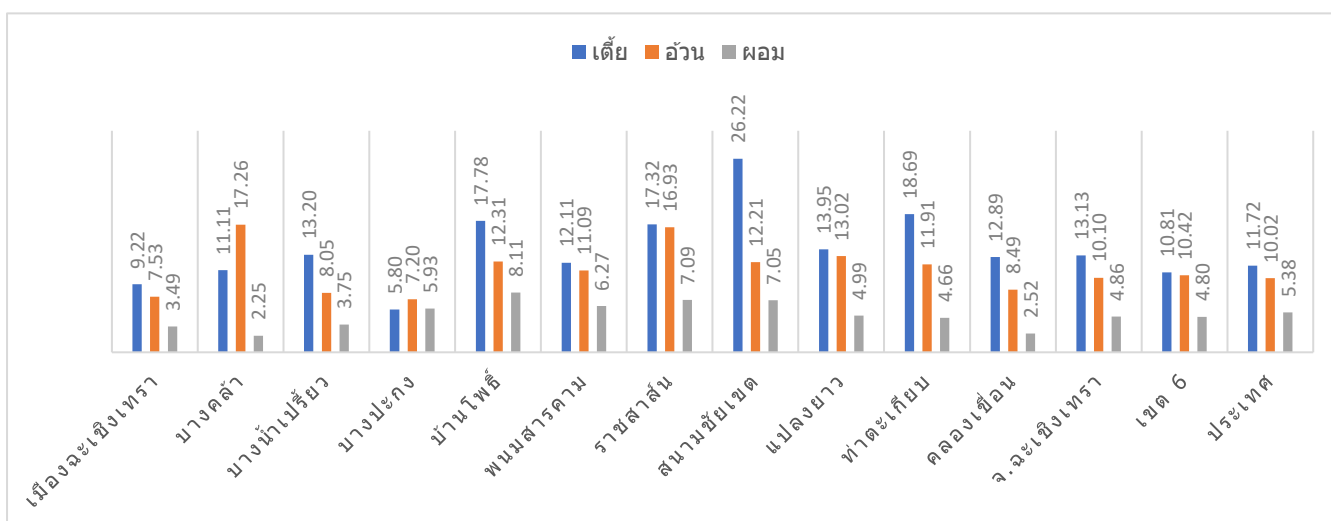
ตารางที่ 1 จำนวนเด็กอายุ 0-5 ปี ที่มีพัฒนาการล่าช้าได้รับการกระตุ้นพัฒนาการด้วย TEDA4I หรือเครื่องมือมาตรฐานอื่น จังหวัดฉะเชิงเทรา ปีงบประมาณ 2565

อำเภอ	เป้าหมาย	รวมกระตุ้นทั้งหมด		กระตุ้นครบตามเกณฑ์		ผลการกระตุ้นพัฒนาการ				อยู่ระหว่างการกระตุ้น		กระตุ้นไม่ครบเกณฑ์		อยู่ระหว่างการติดตาม		ติดตามไม่ได้	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	กลับมาสมวัย	ร้อยละ	ยังล่าช้า	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เมือง	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	100
บางคล้า	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
บ้านน้ำเปรี้ยว	5	4	80	0	0	0	0	0	0	3	75	1	25	0	0	1	20
บางปะกง	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
บ้านโพธิ์	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
พนมสารคาม	6	3	50	0	0	0	0	0	0	3	100	0	0	2	33.33	1	16.67
ราชสาส์น	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
สนามชัยเขต	2	1	50	0	0	0	0	0	0	1	100	0	0	1	50	0	0
แปลงยาว	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	100
ท่าตะเกียบ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
คลองเขื่อน	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
จังหวัด	16	8	50	0	0	0	0	0	0	7	87.5	1	12.5	3	18.75	5	31.25
เขต	101	31	30.69	0	0	0	0	0	0	27	87.1	3	9.68	38	37.62	32	31.68

ที่มา : ข้อมูล Health Data Center : HDC ณ วันที่ 5 มกราคม 2565

สถานการณ์ปัจจัยคัดสรรที่มีผลต่อพัฒนาการเด็ก ปี 2565 ไตรมาส 1 พบว่า เด็กได้รับการชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูง ร้อยละ 49.27 มีภาวะโภชนาการดีหรือสูงดีสมส่วน ร้อยละ 61.55 (เป้าหมาย ร้อยละ 64) ส่วนสูงเฉลี่ย เมื่อเด็กอายุ 5 ปี เด็กชายส่วนสูงเฉลี่ย 109 ซม. ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย (เป้าหมาย 113 ซม.) เด็กหญิงส่วนสูงเฉลี่ย 108 ซม. ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย (เป้าหมาย 113 ซม.) ภาวะเตี้ย ร้อยละ 13.13 สูงกว่าค่าเป้าหมาย (เป้าหมาย ร้อยละ 10) ภาวะอ้วน ร้อยละ 10.10 สูงกว่าค่าเป้าหมาย (เป้าหมาย ร้อยละ 9) ภาวะผอม ร้อยละ 4.86 ผ่านค่าเป้าหมาย (เป้าหมาย ร้อยละ 5) (แผนภูมิที่ 2) เด็กแรกเกิด - 6 เดือน กินนมแม่อย่างเดียว ผ่านค่าเป้าหมาย ร้อยละ 74.26 (เป้าหมาย ร้อยละ 50) เด็กอายุ 6 เดือน - 5 ปี ได้รับยาล้างเสริมธาตุเหล็ก ร้อยละ 79.82 และ เด็กไทยอายุ 6-12 เดือนได้รับการเจาะเลือดตรวจ Hct/CBC จำนวน 792 ราย พบภาวะโลหิตจาง จำนวน 119 ราย ร้อยละ 15.03

แผนภูมิที่ 2 ร้อยละของเด็กปฐมวัย อายุ 0-5 ปี ได้รับการเฝ้าระวังประเมินภาวะโภชนาการ ภาวะเตี้ย อ้วน ผอม ไตรมาสที่ 1 ปี 2565

ที่มา : ข้อมูล Health Data Center : HDC ณ วันที่ 5 มกราคม 2565

ปัญหา/สาเหตุ	แผน/กิจกรรมการแก้ไขปัญหา	ความก้าวหน้า/ผลการดำเนินงาน
<p>- สถานการณ์พัฒนาการสมวัยมีแนวโน้มลดลง ปี 63 - 64 : 87.94, 80.66</p>	<ol style="list-style-type: none"> สนับสนุนและผลักดัน ให้สถานพัฒนาเด็ก ปฐมวัย ประเมินตนเอง ตามมาตรฐานสถาน พัฒนาเด็กปฐมวัย แห่งชาติ สนับสนุน และกำกับ ติดตามการขับเคลื่อนงาน มหัทศวรรษ 1,000 วันแรกแห่งชีวิต <ul style="list-style-type: none"> ส่งเสริม สนับสนุนพื้นที่ในการขับเคลื่อนการ ดำเนินงานตามนโยบายมหัทศวรรษ 1000 วัน Plus แบบ บูรณาการร่วมกับภาคีและเครือข่าย (ตำบลต้นแบบ อำเภอละ 2 ตำบล) <ul style="list-style-type: none"> ตำบลต้นแบบฯ จัดตั้งทีมพัฒนาเด็กและครอบครัว (CFT) เพื่อขับเคลื่อนงานในพื้นที่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้มีประกาศจังหวัดฉะเชิงเทรา เรื่อง การขับเคลื่อนวาระสำคัญของจังหวัดฉะเชิงเทรา “จังหวัดฉะเชิงเทราสะอาด” โดยวางกรอบการ ดำเนินงาน 3 สะอาด กำหนดเป้าหมายให้จังหวัด ฉะเชิงเทราสะอาด” ในทุกมิติ เพื่อให้ประชาชนอยู่ดีมี สุข โดยในมิติที่ 2 ด้าน “คนดีจิตใจสะอาด” หัวข้อนี้ บรรจุโครงการมหัทศวรรษ 1,000 วันแรกแห่งชีวิตไว้ด้วย ซึ่งทุกพื้นที่ต้องขับเคลื่อนการดำเนินงานตามวาระสำคัญ ของจังหวัดและรายงานผลดำเนินงานให้จังหวัดทุกเดือน สนับสนุนให้หน่วยบริการสาธารณสุขให้ความรู้ จัด กิจกรรม ส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยกระบวนการ กิน กอด เล่น เล่า นอน ฝ้าคูฟัน ฝ้าระวังพัฒนาการ ปรับวันนัดติดตามเด็กพัฒนาการสงสัยล่าช้า จาก ภายใน 30 วัน เป็นนัด 2 สัปดาห์ เพื่อกระตุ้นให้ ผู้ปกครองสนใจเล่นกับเด็ก และใช้คู่มือ DSPM เพิ่มขึ้น ทบทวนทักษะการใช้ DSPM แก่บุคลากรสาธารณสุข (ฝึกกับเด็ก) และเพิ่มบุคลากรที่คัดกรองพัฒนาการ ทบทวนระบบฐานข้อมูลประชากรในโปรแกรม และ พัฒนาการใช้งานโปรแกรมการบันทึกข้อมูล ฝ้าระวังเชิงรุกการละเมิดพรบ.ควบคุมการส่งเสริม การตลาดอาหารสำหรับเด็กและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 	<ol style="list-style-type: none"> เด็กอายุ 0-5 ปี ได้รับการคัดกรองพัฒนาการ ร้อยละ 11.59 เด็กอายุ 0-5 ปี ที่ได้รับการ คัดกรองพัฒนาการ พบสงสัยล่าช้า ร้อยละ 23.25 เด็กอายุ 0-5 ปี ที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้าได้รับการติดตาม ร้อยละ 50.3 ทารกแรกเกิด – 6 เดือน กินนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ร้อยละ 74.26 มีต้นแบบตำบลมหัทศวรรษ 1000 วัน Plus ผ่าน การบูรณาการร่วมกับภาคีเครือข่ายอำเภอละ 2 - 4 ตำบล สำรวจสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่สนใจเข้าร่วม ดำเนินการขับเคลื่อนสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย 4D (หลักสูตรผู้อำนวยการเล่น play worker) พบมี จำนวน 12 แห่ง ผลการประเมินมาตรฐานสถานพัฒนาเด็ก ปฐมวัย และคืนข้อมูลให้กับหน่วยงานในพื้นที่ และกำกับติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
<p>- การติดตามเด็กพัฒนาการล่าช้าเข้าสู่ระบบบริการ ภายใต้สถานการณ์ COVID-19</p> <p>- การจัดการปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการและความฉลาดทางอารมณ์ในเด็กปฐมวัย</p>	<ol style="list-style-type: none"> พัฒนาระบบการจัดการข้อมูล สถานการณ์การดำเนินงาน ระบบติดตามการดูแลเด็กพัฒนาการล่าช้า และคืนข้อมูลให้พื้นที่เพื่อจัดทำแผนพัฒนาและกำกับ ติดตาม เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนให้โรงพยาบาลนัดผู้ป่วยมารับบริการก่อน กำหนดเวลาอย่างน้อย 2 อาทิตย์ โดยใช้ข้อมูลจาก DATA_EXCHANGE ในการติดตาม ส่งเสริมและสนับสนุนภาคีเครือข่ายในการขับเคลื่อน กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและความฉลาดทางอารมณ์ 	<ol style="list-style-type: none"> โรงพยาบาลทุกแห่งมีการให้บริการกระตุ้นพัฒนาการโดยมีโรงพยาบาลพุทธโสธร เป็น พี่เลี้ยง มีการกำกับติดตามและคืนข้อมูลเด็กพัฒนาการล่าช้า ทุก 15 วัน โดยทีมสำนักงานสาธารณสุข จังหวัด ผ่านช่องทางสื่อสารต่างๆเช่นเวทีการประชุมไลน์กลุ่มผู้รับผิดชอบงาน เป็นต้น ซึ่งใช้ ข้อมูลจาก DATA_EXCHANGE ในการติดตาม เข้าร่วมอบรมพัฒนาศักยภาพผู้นำกลุ่ม โปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการและสร้างวินัยเชิง

	ภายใต้โครงการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ในพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี	บวกโดยครอบครัวมีส่วนร่วม (Preschool Parenting Program; Triple-P) - ดำเนินกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและความฉลาดทางอารมณ์
- การดำเนินงานด้านการส่งเสริมโภชนาการเด็กยังไม่ผ่านเกณฑ์เป้าหมาย	1. บูรณาการการแก้ปัญหาโภชนาการในโครงการมหัศจรรย์ 1,000 วัน 2. ส่งเสริมด้านอาหารและโภชนาการ ในหญิงตั้งครรภ์ หญิงให้นมบุตร และอาหารทารกตามวัย 3. กำกับ ติดตาม และคืนข้อมูล 4. ติดตามการใช้เครื่องมือเฝ้าระวังภาวะโภชนาการที่ได้มาตรฐานมาตรฐาน รวมทั้ง วิธีการชั่ง/วัด ที่ถูกต้อง	1. เด็กได้รับการชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูง ร้อยละ 49.27 2. ภาวะสูงตีสมส่วน ร้อยละ 61.55 (เป้าหมาย ร้อยละ 64) 3. ส่วนสูงเฉลี่ยเด็กอายุ 5 ปี เด็กชายส่วนสูงเฉลี่ย 109 ซม. ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย (เป้าหมาย 113 ซม.) เด็กหญิงส่วนสูงเฉลี่ย 108 ซม. ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย (เป้าหมาย 113 ซม.) 4. พบภาวะเตี้ย ร้อยละ 13.13 สูงกว่าค่าเป้าหมาย (เป้าหมาย ร้อยละ 10) ภาวะอ้วน ร้อยละ 10.10 สูงกว่าค่าเป้าหมาย (เป้าหมาย ร้อยละ 9) 5. เด็กแรกเกิด - 6 เดือน กินนมแม่อย่างเดียว ผ่านค่าเป้าหมาย ร้อยละ 74.26 (เป้าหมาย ร้อยละ 50) 6. เด็กอายุ 6 เดือน - 5 ปี ได้รับยาน้ำเสริมธาตุเหล็ก ร้อยละ 79.82 และ เด็กไทยอายุ 6-12 เดือน ได้รับการเจาะเลือดตรวจ Hct/ CBC จำนวน 792 ราย พบภาวะโลหิตจาง จำนวน 119 ราย ร้อยละ 15.03

3. นวัตกรรม/ตัวอย่างที่ดี

อำเภอสนามชัยเขต : โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านนายาว เป็นโรงเรียนนำร่องในการใช้โปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการและสร้างวินัยเชิงบวกโดยครอบครัวมีส่วนร่วม (Preschool Parenting Program ; Triple-P) อยู่ระหว่างการดำเนินงาน

4. ข้อเสนอแนะของผู้นิเทศ

4.1 สำหรับพื้นที่ :

- บูรณาการ กำกับ ติดตามการดำเนินงานมหัศจรรย์ 1000 วัน plus ทั้งในประเด็นด้านโภชนาการและพัฒนาการ และส่งเสริมสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย คืนข้อมูลให้พื้นที่ ลงเยี่ยมสำรวจและหาแนวทางการแก้ปัญหาาร่วมกัน
- สนับสนุนให้จังหวัดทบทวนและพัฒนาระบบการจัดการและส่งต่อข้อมูลรวมทั้งระบบการติดตามเด็กพัฒนาการล่าช้าให้กับผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ
- ในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด 19 สนับสนุนให้จังหวัดนำข้อมูลจากการกระตุ้นพัฒนาการด้วย Home Program และนำข้อมูลมาบันทึกใน Special PP ตาม Time Line ของการกระตุ้นพัฒนาการเด็กล่าช้าด้วย TEDA4I เช่นเดียวกับการให้บริการในสถานบริการ เพื่อความครอบคลุมและเพิ่มความเข้าถึงบริการ การกระตุ้นพัฒนาการเด็กล่าช้าในจังหวัดฉะเชิงเทรา

1.2 สำหรับส่วนกลาง : สนับสนุน อุปกรณ์ เครื่องมือ TEDA4I ให้พร้อมและเสริมองค์ความรู้สร้างความเชี่ยวชาญให้กับบุคลากรสาธารณสุขในจังหวัดให้ครอบคลุม

ผู้รายงาน : นางปานิสรา สิทธินาม
ตำแหน่ง : พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ
วัน/เดือน/ปี : 9 มกราคม 2565
โทร : 094 545 2495
E-mail : panizze789@gmail.com

ผู้รายงาน : นางสาวจริยา สอนภักดี
ตำแหน่ง : นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ
รักษาราชการแทน ผู้อำนวยการศูนย์สุขภาพจิตที่ 6
วัน/เดือน/ปี : 13 มกราคม 2565
E-mail : mhcsix@gmail.com

ผู้ตรวจรายงาน : แพทย์หญิงสุนีย์ เชื้อสุวรรณชัย
ตำแหน่ง : นายแพทย์ชำนาญการ
วัน/เดือน/ปี : 11 มกราคม 2565
โทร : 081 647 8119
E-mail : suneemuk@ymail.com